

การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม
ของเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ :
กรณีศึกษาบ้านโสร่ง ตำบลเขาตุม อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
Action Research on Maintaining Islamic Way of
Behavior of Youth in the Three Southern Border
Provinces: A Case Study of Sarong Village, Yarang
Sub-district, Khotoom District, Pattani Province

เกษตรชัย และหีม^{1*} ดลมนรรจน์ บากา² ฮัสบูลเลาะห์ ตาเฮ³
และสะสุรี วาลี⁴

Kasetchai Laeheem^{1*}, Dolmanance Baka², Hasbullah Tahe³
and Sasuree Walee⁴

¹ รศ.ดร., คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ สงขลา 90112

² รศ., นักวิชาการอิสระ เมือง ปัตตานี 94000

³ ผศ., คณะศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ยะรัง ปัตตานี 94150

⁴ ผศ., คณะศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ยะรัง ปัตตานี 94150

¹ Assoc. Prof. Dr., Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Hatyai, Songkhla, 90112, Thailand

² Independent scholars, Muang, Pattani, 94000, Thailand

³ Asst. Prof., Faculty of Liberal Arts and Social Sciences, Fathoni University, Yarang, Pattani, 94150, Thailand

⁴ Asst. Prof., Faculty of Liberal Arts and Social Sciences, Fathoni University, Yarang, Pattani, 94150, Thailand

* Corresponding author: E-mail address: lkasetchai@yahoo.com

(Received: July 24, 2017; Revised: October 31, 2017; Accepted: December 12, 2017)

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและผลจากการส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนบ้านโสร่ง ตำบลเขาต้อม อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ซึ่งเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสนทนากลุ่มกับผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำเยาวชน และพ่อแม่ผู้ปกครอง กลุ่มละ 10 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา และเก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยการปฏิบัติการตามแผนงานกับเยาวชนจำนวน 70 คน แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าการทดสอบที่ที่กลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระต่อกันและกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้นำมุสลิมส่วนใหญ่มีความตระหนัก ให้ความสำคัญ และมีความตั้งใจอย่างมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมให้เยาวชนมีพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม แต่ผู้นำมุสลิมส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดมนุษยสัมพันธ์กับกลุ่มเยาวชนในขณะที่เยาวชนส่วนใหญ่ไม่สนใจกิจกรรมการส่งเสริม จนทำให้การดำเนินการส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลามยังไม่ประสบความสำเร็จ และ 2) เยาวชนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมของชมรมรักษ์ถิ่นโสร่งมีพฤติกรรมตามวิถีอิสลามสูงกว่าเยาวชนกลุ่มควบคุมที่เข้าร่วมกิจกรรมของมัสยิดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การส่งเสริมพฤติกรรม พฤติกรรมตามวิถีอิสลาม กิจกรรมของชมรมรักษ์ถิ่นโสร่ง กิจกรรมศาสนาของมัสยิด

Abstract

This action research was both qualitative and quantitative methods, which aimed to investigate the problem and the results of promoting Islamic way behavior among youth in Ban Sarong, Khao Tum Sub- district, Yarang District, Pattani Province. Qualitative data were collected from a discussion forum and focus group. Ten representatives were

selected to represent local people, religious groups, youth leaders, and parents. The data were analyzed using content analysis. Quantitative data were collected from 70 youth involved to action performed according to plan. The data were analyzed using independent samples t-test and paired samples t-test. The research findings revealed that 1) most Muslim leaders recognized and assigned importance to promoting youth behavior in accordance with the Islamic way of life; however, the leaders lacked knowledge and understanding of the youth. The youth did not see the importance of the behavior being promoted and as a result did not put attention to the activities. As a result, the promotion of behaviors in accordance with the Islamic way of life was not successful. Moreover, 2) the youths in the experimental group who participated in activities organized by the Sarong Conservation Club had a significantly higher level of Islamic way behavior than those in the control group who participated in activities organized by the mosque at .01.

Keywords: Behavior Promotion, Islamic Behavior, Activities of the Sarong Conservation Club, Religious Activities of Mosque

บทนำ

ศาสนาอิสลามได้บัญญัติวิธีการดำเนินชีวิตให้มุสลิมทุกคนยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดไว้ในคัมภีร์อัลกุรอานและแบบอย่างของท่านศาสดามุฮัมมัด ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่ต้องยึดถือปฏิบัติอย่างเหนียวแน่น และเป็นวิถีที่หล่อรวมระหว่างหลักความเชื่อกับหลักการปฏิบัติและระหว่างกิจกรรมทางโลกกับกิจกรรมทางธรรมเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน [1-2] มุสลิมในอดีตส่วนใหญ่จะมีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับหลักการศาสนาอิสลาม มีการปฏิบัติศาสนกิจอย่างเคร่งครัดและอย่างเหนียวแน่น

สืบต่อกันมา แต่ในปัจจุบันสภาพสังคมกลับมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าและทันสมัย จนส่งผลกระทบต่อให้เยาวชนมุสลิมกลับมีวิถีชีวิตที่ขัดกับหลักการศาสนาอิสลาม เริ่มหันเหออกจากวิถีชีวิตที่ถูกต้อง หลงระเริงกับความเจริญจนกลายเป็นทาสของค่านิยมที่ทันสมัย เช่น พ่อแม่ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนบุตรหลานอย่างใกล้ชิด ผู้นำมุสลิมไม่สนใจปัญหาสังคมที่ขัดกับหลักการศาสนาที่เกิดขึ้นมากมายจนเป็นเรื่องปกติ เยาวชนมุสลิมไม่สนใจกิจกรรมทางศาสนา เยาวชนหญิงไม่คลุมฮิญาบหรือคลุมฮิญาบแต่มีการโอ้อวดโฉม เยาวชนมัชฮูมาเสพติดมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ ติดการพนัน ไม่ละหมาด และไม่ถือศีลอด เป็นต้น จนกลายเป็นปัญหาสังคมที่น่าวิตกกังวลและน่าสลดใจ ซึ่งทุกฝ่ายต้องร่วมกันคิดและร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว [1, 3] ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า เยาวชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตที่ขัดกับหลักการศาสนาอิสลาม เช่น มีการคบเพื่อนเพศเดียวกันแบบไร้เขตจำกัดและมีอิสระเสรี มักทำกิจกรรมที่ไร้สาระและสร้างความเดือนร้อน มีการคบเพื่อนต่างเพศอย่างเปิดเผย มีอิสระ มีการจับมือถือแขน กอดจูบ และมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส ไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษาวิชาศาสนา ใช้เวลาว่างไม่เป็นประโยชน์ เกี่ยวข้องกับอบายมุข ไม่มีงานทำ มีการแต่งกายเชิงประยุกต์เพื่อให้ทันสมัย ไม่ปฏิบัติตามศาสนกิจ หลีกเลี่ยงการบำเพ็ญประโยชน์ และไม่เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน [2] โดยปัญหาของเยาวชนมุสลิมที่ขัดกับหลักการศาสนาอิสลามกลายเป็นปัญหาซ้ำซ้อนที่เรื้อรังมานาน และปัญหาดังกล่าวไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพังต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย [4]

จะเห็นได้ว่าเยาวชนมุสลิมในปัจจุบันมีวิถีชีวิตที่อิสระมากขึ้นภายใต้สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปอย่างก้าวกระโดด ช่องว่างระหว่างความคิดและการร่วมกิจกรรมระหว่างพ่อแม่ลูกมีมากขึ้น พ่อแม่มีภาระงานและความรับผิดชอบในเรื่องเศรษฐกิจงานไม่มีเวลาในการอบรมขัดเกลาลูก จนทำให้เยาวชนมุสลิมมีการดำเนินชีวิตแบบไร้การชี้แนะแนวทางที่ดีที่ถูกต้องตามหลักการศาสนา

ถูกชักนำตามกระแสแฟชั่น อิทธิพลของสื่อ และกลุ่มเพื่อน ซึ่งชอบความแปลกใหม่ที่ทันสมัย และใช้เวลาว่างกับเทคโนโลยีไฮเทคมากขึ้น และที่สำคัญยังทำให้เยาวชนมุสลิมมีพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องตามหลักการศาสนา เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกบนพื้นฐานการชื่นชอบ การท้าทาย ความแปลกใหม่ ความทันสมัยตามกระแสแฟชั่น และตามอิทธิพลของสื่อและกลุ่มเพื่อน อันส่งผลให้เยาวชนมุสลิมมีการกระทำบาป และสิ่งต้องห้ามต่าง ๆ ตามหลักการศาสนาอย่างเปิดเผย เกิดเป็นนิสัยความเคยชิน และหมดสิ้นความละอายใจ [1-2] ซึ่งจากผลการวิจัยที่ผ่านมาพบว่า เยาวชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ร้อยละ 68.3 ที่มีพฤติกรรมไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลาม [5] และมีเยาวชนร้อยละ 63.5 ที่ไม่ได้รับการดูแลพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม [6] เพราะฉะนั้น จึงต้องมีการหาแนวทางแก้ไข ส่งเสริม และป้องกันให้เยาวชนมุสลิมมีพฤติกรรมตามวิถีอิสลามมากขึ้น โดยเน้นกระบวนการอบรมดักเตือนและปลูกเร้าให้ยึดมั่นในหลักการศาสนาอิสลามเพื่อแก้ไขพฤติกรรมที่ผิดหลักการศาสนาของเยาวชน [2, 7] ใช้กระบวนการขัดเกลาให้เยาวชนมีการยึดเหนี่ยวจิตใจ ยึดมั่นในสิ่งที่ดีงาม มีศีลธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก รู้ผิดชอบชั่วดี ประพฤติตนในทางที่ถูกที่ควร และมีความมุ่งมั่นเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต รวมทั้งส่งเสริมให้เยาวชนมุสลิมมีวิถีชีวิตตามวิถีอิสลาม [2, 4, 8] โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้นำมุสลิมซึ่งเป็นบุคคลหนึ่งที่มีความรับผิดชอบโดยตรงกับการดำเนินชีวิตของเยาวชนต้องมีความตระหนักและให้ความสำคัญกับสภาพปัญหาดังกล่าว ต้องมีบทบาทในการอบรมดักเตือนและปลูกเร้าให้เยาวชนมุสลิมยึดมั่นในหลักการศาสนาอิสลามและแก้ไขพฤติกรรมที่ผิดหลักการของเยาวชน [2, 7] เพราะผู้นำมุสลิมเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นและขับเคลื่อนการดูแลเยาวชนเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของเขาต่อพระผู้เป็นเจ้า และจะต้องถูกสอบสวนในวันโลกหน้า [2]

แต่ในปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานและบุคคลได้รับผิดชอบในการส่งเสริมเยาวชนให้มีพฤติกรรมตามวิถีอิสลามอย่างเป็นทางการและเป็นรูปธรรม ส่วนใหญ่จะมีผู้นำท้องถิ่นและผู้นำศาสนาทำหน้าที่ตามบทบาทความรับผิดชอบ แต่เป็นการแยกส่วนการทำงานอย่างอิสระ ทำให้การดำเนินงานยังไม่มีประสิทธิภาพประสิทธิผล

และไม่ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมเท่าที่ควร นอกจากนี้ ยังพบอีกว่าแต่ละชุมชนมีวิธีการและกิจกรรมการดูแลเยาวชนมุสลิมที่แตกต่างกัน และส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่ขาดการมีส่วนร่วมและไม่สอดคล้องกับความต้องการของเยาวชน จนทำให้เยาวชนอีกจำนวนหนึ่งไม่ให้ความร่วมมือและไม่ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง [9]

นอกจากนี้ กลุ่มเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงมีความต้องการให้ผู้นำมุสลิมดูแลตามวิถีอิสลามที่แตกต่างกับกลุ่มเยาวชนที่มีพฤติกรรมไม่เสี่ยง (ปกติ) กล่าวคือ กลุ่มเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงส่วนใหญ่มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลางให้ผู้นำมุสลิมดูแลด้านการคบเพื่อนเพศเดียวกัน ด้านการศึกษา ด้านการใช้เวลาว่าง ด้านการแต่งกาย ด้านความสัมพันธ์กับญาติพี่น้อง ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน และด้านการบำเพ็ญประโยชน์ และส่วนใหญ่มีความต้องการอยู่ในระดับมากให้ผู้นำมุสลิมดูแลด้านการคบเพื่อนต่างเพศ ด้านการห้ามปรามอบายมุข และด้านการปฏิบัติศาสนกิจ ในขณะที่เยาวชนที่มีพฤติกรรมไม่เสี่ยง (ปกติ) มีความต้องการอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีความต้องการพอสมควรและความพร้อมในระดับหนึ่งที่จะให้ผู้นำมุสลิมเข้ามาดูแลตนให้มีพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม [6, 10]

แนวทางหนึ่งในการส่งเสริมเยาวชนให้มีพฤติกรรมตามวิถีอิสลามคือ การจัดตั้ง “ชมรมเยาวชนประจำหมู่บ้าน” โดยใช้มัสยิดเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของชมรม มีการกำหนดโครงสร้างการบริหาร กำหนดบทบาทหน้าที่ และกำหนดกิจกรรมในการดำเนินให้ชัดเจน แล้วมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม โดยให้ผู้นำศาสนาและผู้นำท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาของชมรม และมีบทบาทหน้าที่ในการกำกับดูแลการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด และที่สำคัญควรมีการเน้นกิจกรรมหรือโครงการทั้งภาคศาสนาและภาคสังคมควบคู่กัน และมีความสอดคล้องกับความต้องการของเยาวชน เน้นถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของชุมชน และไม่ขัดกับหลักการศาสนาอิสลาม เช่น การให้ความรู้ การจัดการเรียนการสอน การฝึกอบรม การตักเตือน การเชิญชวน การให้คำปรึกษา และการฝึกปฏิบัติ เป็นต้น โดยการขอสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนให้เป็นทางการและกิจจะลักษณะ [10-11]

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้: กรณีศึกษาบ้านโสร่ง ตำบลเขาตุม อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี โดยการนำกิจกรรมของชมรมรักษ์ถิ่นโสร่งไปดำเนินการจริงในรูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อศึกษาว่าแนวทางดังกล่าวสามารถดูแลเยาวชนตามวิถีอิสลามได้หรือไม่ อย่างไร โดยการเปิดโอกาสให้บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการวิจัยทุกขั้นตอน ตั้งแต่กระบวนการคิด การวางแผน การตัดสินใจ การปฏิบัติ และการติดตามและประเมินผล ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับการกำหนดแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้นำมามุสลิมมีการดูแลเยาวชนตามวิถีอิสลามต่อไป รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือแก่เยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงหรือเยาวชนที่มีพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับหลักการศาสนาอิสลาม ให้ได้รับการดูแลพฤติกรรมตามวิถีอิสลามมากยิ่งขึ้นต่อไป ก่อนที่ปัญหาดังกล่าวจะทวีความรุนแรงมากขึ้นจนยากต่อการแก้ไข

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม และศึกษาเปรียบเทียบผลการปฏิบัติการส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้: กรณีศึกษาบ้านโสร่ง ตำบลเขาตุม อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ซึ่งมีวิธีการวิจัยดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเยาวชน ซึ่งแบ่งผู้ให้ข้อมูลหลักออกเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 10 คน คือ ผู้นำศาสนา (เช่น โต๊ะครู โต๊ะอิหม่าม โต๊ะบิลาล โต๊ะคอเต็บ

และกรรมการอิสลามประจำมัสยิด เป็นต้น) ผู้นำท้องถิ่น (เช่น กำนัน สารวัตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น) ผู้นำเยาวชน และพ่อแม่ผู้ปกครอง ซึ่งผู้วิจัยร่วมกันคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักกับผู้นำมุสลิม

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 4 กลุ่มดังกล่าวข้างต้น เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาการส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม และโดยการจัดเวทีสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 4 กลุ่มดังกล่าวข้างต้น เพื่อร่วมกันวิเคราะห์พฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชน หลังจากการปฏิบัติการวิจัย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้จากการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้มาวิเคราะห์เบื้องต้นด้วยการจัดหมวดหมู่ตามประเด็นปัญหาของการวิจัย จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยใช้หลักตรรกเทียบเคียงแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยควบคู่บริบท

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เยาวชนมุสลิมในหมู่บ้านโนนสร้าง ตำบลเขาตุม อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี จำนวน 70 คน โดยแยกเป็นกลุ่มเป้าหมายสำหรับกลุ่มปฏิบัติการที่เข้าร่วมกิจกรรมของชมรมรักษ์ถิ่นโนนสร้าง ซึ่งเป็นเยาวชนที่มีคะแนนต่ำจากการวัดด้วยแบบประเมินพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม จำนวน 35 คน และกลุ่มเป้าหมายสำหรับกลุ่มควบคุมที่เข้าร่วมกิจกรรมศาสนาของมัสยิด ซึ่งเป็นเยาวชนที่มีคะแนนสูงจากการวัดด้วยแบบประเมินพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม จำนวน 35 คน โดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงจากผู้ที่มีคะแนนต่ำและสูง และมีความยินยอมเต็มใจในการเข้าร่วมกิจกรรมในการศึกษาครั้งนี้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 3 ประเภท ได้แก่ 1) แบบประเมินพฤติกรรมตามวิถีอิสลามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยมีข้อคำถาม 20 ข้อ เพื่อให้เยาวชนประเมินตนเองว่าในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา มีพฤติกรรมดังกล่าวอยู่ในระดับใด ซึ่งข้อคำถามมี 2 ประเภท คือ ประเภทที่ 1 ข้อคำถามเชิงนิมาน จำนวน 12 ข้อ เช่น การละหมาด 5 เวลา การถือศีลอดในเดือนรอมฎอน การบริจาคทาน การอ่านอัลกุรอาน และการกล่าว/ระลึกถึงพระเจ้า (ซิกร) เป็นต้น ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนจากไม่เคย “0” นาน ๆ ครั้ง “1” ค่อนข้างบ่อย “2” บ่อยครั้ง “3” และเป็นประจำ “4” และประเภทที่ 2 ข้อคำถามเชิงนิเสธ จำนวน 8 ข้อ เช่น การเล่นพนันบอล การสูบบุหรี่ การดื่มเหล้าเบียร์ การเที่ยวคาราโอเกะ ดิสโกเธค ผับ และการเสพยาเสพติด เป็นต้น ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนจากไม่เคย “4” นาน ๆ ครั้ง “3” ค่อนข้างบ่อย “2” บ่อยครั้ง “1” และเป็นประจำ “0” 2) กิจกรรมของชมรมโสร่งรักถิ่นที่ใช้ในการส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม ซึ่งมี 6 กิจกรรมหลักคือ 2.1) กิจกรรมการทำความรู้จัก (At-Ta’aruf) เป็นการเริ่มต้นสร้างสัมพันธภาพที่ดีทำความรู้จักกัน สร้างความคุ้นเคยกัน และร่วมกันกำหนดเป้าหมาย 2.2) กิจกรรมการสร้างความรู้ (Al-Ilmu) เป็นการศึกษาหาความรู้และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม 2.3) กิจกรรมการตรวจสอบตนเอง (Al-Muhasabah) เป็นการทบทวนพฤติกรรมที่ผ่านมาและเปรียบเทียบกับช่วงว่างระหว่างพฤติกรรมในปัจจุบันกับพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม 2.4) กิจกรรมการฟื้นฟูและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (At-Tajdid) เป็นการฟื้นฟูพฤติกรรมเดิมที่เคยปฏิบัติตามวิถีอิสลามและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในปัจจุบันให้สอดคล้องตามวิถีอิสลาม โดยการฟื้นฟูด้านหลักความเชื่อศรัทธา หลักการปฏิบัติ และหลักคุณธรรมจรรยาอิสลาม 2.5) กิจกรรมการขัดเกลาจิตใจ (At-Tahdib) เป็นการส่งเสริมให้เรียนรู้คุณค่า กฎเกณฑ์ และระเบียบแบบแผนทั้งที่กำหนดในหลักการศาสนาอิสลาม และในสังคมมุสลิม และ 2.6) กิจกรรมการปัจฉิมนิเทศ (Al-Wadah) เป็นการสร้างคุณค่าและทัศนคติที่ดีต่อการมีพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม และนำวิธีการที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในกิจวัตรประจำวันต่อไปอย่างสม่ำเสมอ และ 3) กิจกรรมศาสนาของมัชยิด

เป็นแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลามตามที่ผู้นำศาสนาและคณะกรรมการประจำมัสยิดบ้านโสร่งกำหนดไว้ เช่น การกล่าวคำตักเตือนหลังละหมาด การฟังบรรยายธรรมทางศาสนาประจำสัปดาห์ การจัดค่ายอบรมทางจริยธรรมอิสลาม การเรียนอัลกุรอาน การเรียนศาสนา และการพัฒนาชุมชน เป็นต้น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ก่อนดำเนินการ ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินวัดระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามก่อนเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มปฏิบัติการและกลุ่มควบคุมด้วยแบบประเมินพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม แล้วดำเนินการตรวจให้คะแนนแล้วดำเนินการปฏิบัติการกับกลุ่มปฏิบัติการที่เข้าร่วมกิจกรรมของชมรมรักษ์ถิ่นโสร่งและกลุ่มควบคุมที่เข้าร่วมกิจกรรมศาสนาของมัสยิด โดยดำเนินกิจกรรมตามแผนงานของชมรมรักษ์ถิ่นโสร่งและคณะกรรมการประจำมัสยิดบ้านโสร่ง จำนวน 6 เดือน ตั้งแต่เดือนมกราคม 2557 – เดือนกรกฎาคม 2557 และหลังจากดำเนินกิจกรรมครบ 6 เดือน ผู้วิจัยก็ดำเนินการประเมินวัดระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามหลังเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มปฏิบัติการและกลุ่มควบคุมด้วยแบบประเมินพฤติกรรมตามวิถีอิสลามอีกครั้ง แล้วดำเนินการตรวจให้คะแนน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมอาร์ (R Program) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมตามวิถีอิสลามระหว่างกลุ่มปฏิบัติการและกลุ่มควบคุมโดยหาค่าการทดสอบที่ที่กลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระต่อกัน (Independent Samples t-test) และเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของกลุ่มปฏิบัติการและกลุ่มควบคุมระหว่างก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม โดยหาค่าการทดสอบที่ที่กลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (Paired Samples t-test)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

การศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชน

ผลการศึกษาศาสนาภาพและปัญหาการส่งเสริมให้เยาวชนมีพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้นำมุสลิมบ้านโสร่ง ตำบลเขาต้อม อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี มีดังนี้

1. ผู้นำมุสลิมส่วนใหญ่มีความตระหนักให้ความสำคัญ และมีความตั้งใจอย่างมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมให้เยาวชนมีพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม โดยคิดว่าการดำเนินการดังกล่าวเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบที่เขาได้รับมอบหมายจากอัลลอฮ์ที่จะต้องดูแล ปลูกฝัง และส่งเสริมให้เยาวชนมีพฤติกรรมและวิถีชีวิตตามที่หลักการของศาสนาอิสลามกำหนดไว้ นอกจากนี้ผู้นำมุสลิมยังมีการจัดตั้งคณะกรรมการ แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ และมีการกำหนดรูปแบบกิจกรรมในการดูแลและส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนไว้อย่างชัดเจน ดังคำกล่าวที่ว่า “...ผู้นำมุสลิมให้ความสำคัญและความเข้าใจบทบาทหน้าที่ในการดูแลพฤติกรรมเยาวชนให้เป็นไปตามหลักการศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นหน้าที่ที่เขาต้องรับผิดชอบทั้งในโลกนี้และโลกหน้า...” (อับดุลเลาะ, ผู้นำเยาวชน) “...ผู้นำมุสลิมเห็นความสำคัญ และมีความตระหนักในการดูแลเยาวชนตามกรอบของศาสนาอิสลาม ซึ่งมีความพยายามในการสร้างความร่วมมือกับบุคคลต่าง ๆ และมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ โดยไม่ผลักภาระหน้าที่ว่าเป็นของผู้อื่นหรือองค์กรอื่น...” (อิลิยัส, ผู้นำท้องถิ่น) และ “...ผู้นำมุสลิมต้องมีหน้าที่ในการอบรมจริยธรรมอิสลามและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการศาสนาอิสลามแก่เยาวชนเพื่อให้เขาสามารถดำเนินชีวิตตามกรอบของอิสลามได้อย่างถูกต้อง...” (อิบรอเฮม, ผู้ปกครอง) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้นำมุสลิมส่วนใหญ่ได้ให้ความสำคัญในการดูแลเยาวชนตามภาระหน้าที่และพันธะผูกพันที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามโครงสร้างที่ได้รับมอบหมายและตามหลักการของศาสนาอิสลาม โดยมีหน้าที่ในการดูแลความเป็นอยู่ของผู้คนในชุมชน จัดระเบียบชุมชน อบรมสั่งสอน และขัดเกลาให้เยาวชนมีพฤติกรรมตามแนวทางที่หลักการศาสนาอิสลามกำหนดไว้ ดังผลการศึกษาที่ว่าผู้นำมุสลิมเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการให้ความช่วยเหลือ ดูแล และส่งเสริมเยาวชนมุสลิมให้มีพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม และมีวิถีชีวิตที่ดีที่ถูกต้องสอดคล้องกับหลักการของศาสนาอิสลาม โดยการจัดตั้งเป็นชมรมเยาวชนและกลุ่มเยาวชน จนทำให้เยาวชนมุสลิมส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตอยู่ใน

กรอบตามหลักการศาสนาอิสลาม [9] ผู้นำมีหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนหลักการศาสนาและขัดเกลาจิตใจของเยาวชนให้มีศีลธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมที่ถูกต้องตามครรลองครองธรรม [10-11] และผู้นำมีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนในด้านสุขภาพและการป้องกัน ด้านสติปัญญาและความสามารถในการทำงาน ด้านอารมณ์และความรับผิดชอบตามวัย และด้านการมีส่วนร่วมในชุมชนและสังคม และผู้นำมุสลิมต้องร่วมกันช่วยปลูกฝังจิตสำนึกของเยาวชนมุสลิมให้มีวิถีชีวิตตามแนวทางของศาสนาอิสลามและตามแบบฉบับของท่านศาสดามูฮัมหมัด [2] ดังนั้นการดูแลและส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลามให้แก่เยาวชนมุสลิมถือว่าเป็นแบบแผนหรือแนวทางที่ผู้นำมุสลิมต้องกระทำตามที่สังคมคาดหวังหรือตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้และมีความเกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่และตำแหน่งทางสังคม

2. ผู้นำมุสลิมส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งยังขาดทักษะและประสบการณ์ในส่งเสริมให้เยาวชนมีพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม โดยส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ตามหลักการของศาสนาอิสลามกำหนดไว้และไม่มีการนำหลักคำสอนของศาสนามาเป็นแนวทางหลักในการดำเนินการส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม อันส่งผลให้การดำเนินงานดังกล่าวไม่สามารถบรรลุตามเป้าหมายได้ นอกจากนี้ผู้นำมุสลิมยังขาดทักษะและประสบการณ์ในการส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลามแก่เยาวชน ดังที่ अबดุล (ผู้นำศาสนา) กล่าวว่า “...ผู้นำศาสนาขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องศาสนา ที่ถูกต้องโดยไม่ได้ยึดหลักการจากอัลกุรอาน จนไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ที่แท้จริงว่าตนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบทั้งในโลกนี้และโลกหน้าอะไรบ้าง และไม่รับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นว่าตนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบและแก้ไขอย่างไร...” มูฮัมหมัด (ผู้ปกครอง) กล่าวว่า “...ผู้นำมุสลิมไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลามแก่เยาวชน โดยเฉพาะการนำองค์ความรู้ในหลักการศาสนามาประยุกต์ใช้ในปัจจุบัน...” และรอเบียะห์ (ผู้นำเยาวชน) กล่าวว่า “...ผู้นำมุสลิมไม่เข้าใจในบทบาทของตัวเอง และไม่มีความรู้ในการพัฒนาเยาวชน ทำให้ชุมชนมีแต่ปัญหา...” ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการที่ผู้นำมุสลิมส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสสร้างเสริมทักษะและประสบการณ์

จากการเข้าร่วมอบรมสัมมนาและการศึกษาดูงาน ผู้นำมุสลิมขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามที่หลักการอิสลามกำหนดไว้ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อการดำเนินการส่งเสริมให้เยาวชนมีพฤติกรรมตามวิถีอิสลามขาดแนวทางหรือวิธีการที่ดีที่เหมาะสม ดังคำกล่าวที่ว่าผู้นำต้องปฏิบัติตามหน้าที่ที่สังคมคาดหวังหรือตามที่สังคมกำหนดไว้ โดยมีการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเป็นบทบาทหน้าที่ที่ตนได้ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ [12-13] โดยเฉพาะผู้นำมุสลิมต้องมีการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการศรัทธา หลักปฏิบัติ และหลักคุณธรรมจริยธรรม เพื่อยึดถือเป็นระบบแห่งชีวิต เกิดความเจริญงอกงามทั้งในด้านความรู้ทักษะและกระบวนการ ตลอดจนเกิดเจตคติที่ดีอย่างต่อเนื่อง และสามารถนำไปประยุกต์ในการทำงานตามที่ตนมีหน้าที่ความรับผิดชอบได้อย่างถูกต้อง [4, 8] รวมทั้ง เพื่อยึดถือเป็นระบบแห่งชีวิตสำหรับเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้มุสลิมสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข ซึ่งเป็นกระบวนการอบรมขัดเกลาจิตใจและบ่มเพาะที่มีความสมบูรณ์ [14]

3. ผู้นำมุสลิมส่วนใหญ่ขาดมนุษยสัมพันธ์กับกลุ่มเยาวชน การสร้างความเป็นมิตรหรือความสัมพันธ์เชิงบวกกับเยาวชนมุสลิม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลามแก่เยาวชนสามารถได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี แต่ผู้นำมุสลิมกลับมีการปฏิสัมพันธ์และมนุษยสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับกลุ่มเยาวชน เนื่องด้วยความแตกต่างด้านอายุ การขาดโอกาสในการสร้างความคุ้นเคยกับเยาวชน จนทำให้กลุ่มเยาวชนไม่ยอมรับผู้นำมุสลิมและทำให้เกิดกิจกรรมการส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลามไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มเยาวชนที่เป็นเป้าหมายได้ ดังที่ อันวาน (ผู้นำเยาวชน) กล่าวว่า “...ผู้นำมุสลิมไม่ค่อยรับฟังความต้องการของเยาวชนทำให้เกิดสภาวะการต่อต้าน การไม่ยอมรับต่อผู้นำ รวมทั้งผู้นำมุสลิมไม่ค่อยรับรู้และเข้าใจเหตุผลในการแสดงพฤติกรรมของกลุ่มเยาวชนและมองว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่ค่อยดีทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำมุสลิมกับเยาวชนค่อยๆ ห่างกันออกไป...” และอุสมาน (ผู้ปกครอง) กล่าวว่า “...ผู้นำมุสลิมขาดความเชื่อมโยง และเปิดกว้างในการสร้างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ผู้นำมุสลิมดำเนินการและไม่ค่อยหาโอกาสในการเข้าไป

สร้างความคุ้นเคยกับเยาวชน จึงไม่ได้รับความร่วมมือจากกลุ่มเยาวชน...” ดังนั้น การที่ผู้นำมุสลิมขาดการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเยาวชนทำให้ผู้นำมุสลิมไม่สามารถรับรู้ถึงความต้องการหรือเจตคติของเยาวชนได้อย่างถูกต้อง จนทำให้เยาวชนไม่ให้ความร่วมมือเกี่ยวกับกิจกรรมการส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลามที่ผู้นำมุสลิมกำหนดขึ้น ดังผลการศึกษาที่ว่าผู้นำมุสลิมต้องมีการปฏิสัมพันธ์และมีมนุษยสัมพันธ์กับกลุ่มเยาวชนที่ดีที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้ง ควรพยายามทำให้เยาวชนคิดว่าผู้นำมุสลิมเป็นเพื่อนที่ดี เป็นพี่ที่น่านับถือ และเป็นพ่อที่ควรเคารพ อันเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การดูแลเยาวชนตามวิถีอิสลามได้รับความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมจากกลุ่มเยาวชนเป็นอย่างดี [9-10, 15-16]

4. เยาวชนมุสลิมส่วนใหญ่ในชุมชนไม่ให้ความสำคัญ ไม่ตระหนัก และไม่สนใจกิจกรรมการส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลามที่ผู้นำมุสลิมดำเนินการ และไม่ได้รับความร่วมมือและความสนใจจากกลุ่มเยาวชน อันเนื่องมาจากกิจกรรมที่ผู้นำมุสลิมดำเนินการส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่ไม่ตรงกับความต้องการและความสนใจของกลุ่มเยาวชน ดังคำสะท้อนที่ว่า “...ผู้นำมุสลิมต้องทำให้เยาวชนมีความสนใจ ตระหนัก และเห็นความสำคัญของกิจกรรม เพื่อให้การดำเนินการประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้...” (การิมะห์ ผู้ปกครอง) “...ผู้นำมุสลิมมักจัดกิจกรรมทางศาสนาเพื่อเป็นการตักเตือนแก่เยาวชนในชุมชนให้มีความตระหนักและการปฏิบัติตนตามหลักการศาสนาอิสลามอย่างสม่ำเสมอ แต่มีเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมเพียงไม่กี่คน เนื่องจากเยาวชนมักคิดว่าเป็นกิจกรรมที่น่าเบื่อและไม่น่าสนใจ...” (อดุล ผู้นำท้องถิ่น) และ “...ในช่วงเวลากลางคืนผู้นำมุสลิมจะมีการเรียนการสอนด้านศาสนาแก่เยาวชนในชุมชนเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้หลักการศาสนา และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง แต่กลับมีเยาวชนที่ให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมเพียง 10-15 คน...” ซัลมา (ผู้นำเยาวชน) ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากิจกรรมส่วนใหญ่ยังมีรูปแบบเดิม ๆ ไม่มีความหลากหลาย และเน้นกิจกรรมทางศาสนาเป็นหลัก จนขาดการบูรณาการระหว่างกิจกรรมทางโลกกับกิจกรรมทางธรรม ซึ่งเป็นการสอดคล้องหลักการศาสนาอิสลามสำหรับการดำเนินชีวิตเข้ากับรูปแบบกิจกรรมที่

นำเสนอใจและตรงกับความต้องการของเยาวชน ดังคำกล่าวที่ว่ารูปแบบกิจกรรมที่ใช้ในการขัดเกลาจิตใจและปลูกฝังบรรทัดฐานทางสังคมแก่เยาวชนควรมีการสอดแทรกหลักคุณธรรมและจริยธรรมในกิจกรรม เพื่อให้เยาวชนเกิดเรียนรู้ รับผิดชอบ กฎเกณฑ์ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ [12-13] นอกจากนี้กิจกรรมที่ดำเนินการส่วนใหญ่ยังเป็นกิจกรรมที่มาจากแนวความคิดของผู้นำมุสลิมยังขาดการมีส่วนร่วมจากกลุ่มเยาวชน และไม่ได้ส่งเสริมให้เยาวชนได้มีโอกาสในการดำเนินกิจกรรมด้วยตนเอง จนทำให้เยาวชนจำนวนมากที่ปฏิเสธการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวและทำให้กิจกรรมไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังคำกล่าวที่ว่า การส่งเสริมให้มีการทำงานและดำเนินกิจกรรมของกลุ่มบุคคลที่มีเป้าหมายร่วมกันภายใต้หลักการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากบุคคลที่เกี่ยวข้องให้มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการอย่างชัดเจน ทำให้กิจกรรมมีโอกาสสูงมากที่จะประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย [17-19] และการทำงานเป็นกลุ่มที่สอดคล้องกับความต้องการถือว่าการแรงจูงใจในการทำงานและช่วยพัฒนากระบวนการทำงานให้บรรลุตามเป้าหมาย [20] ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมทำให้มีเยาวชนจำนวนมากให้ความร่วมมือเข้าร่วมกิจกรรมที่ตรงกับความสนใจและความต้องการของเยาวชน

5. ผลการดำเนินการส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้นำมุสลิมดำเนินการยังไม่ประสบความสำเร็จ จากการที่เยาวชนมุสลิมในบ้านโสรังไม่ให้ความสนใจและไม่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม จนทำให้เยาวชนมุสลิมจำนวนมาก (ประมาณร้อยละ 95) มีพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับหลักการศาสนาอิสลาม กล่าวคือ เยาวชนมีการคบเพื่อนเพศเดียวกันแบบไร้เขตจำกัดและมีอิสระเสรี มักทำกิจกรรมที่ไร้สาระ สร้างความเดือนร้อน มีการคบเพื่อนต่างเพศอย่างเปิดเผย มีการจับมือถือแขน กอดจูบและถึงขั้นมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส มีการให้ความสำคัญกับการศึกษาวิชาสามัญมากกว่าวิชาศาสนา ไม่รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีการเกี่ยวข้องกับอบายมุข ไม่มีงานทำ มีการแต่งกายเชิงประยุกต์เพื่อให้ทันสมัยและเลียนแบบตะวันตก ดาราและนักร้อง มีการละเลยและ

ไม่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติศาสนกิจ และไม่ให้ความสำคัญและหลีกเลี่ยงการบำเพ็ญประโยชน์และเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ดังคำกล่าวของ รอฮีม (ผู้นำศาสนา) ที่กล่าวว่า “...เยาวชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมขัดกับหลักการศาสนาอิสลาม ทั้งการไม่ปฏิบัติศาสนกิจ มีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานตามหลักศาสนา ดูหนังฟังเพลง เทียวกลางคืน พนันบอล และคาราโอเกะ...” และคอดียะห์ (ผู้ปกครอง) กล่าวย้ำอีกว่า “...เยาวชนมุสลิมส่วนใหญ่มีการคบเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศจนเลยขอบเขตที่หลักการศาสนาอิสลามกำหนด เกี่ยวข้องกับอบายมุขทุกประเภท แต่งกายผิดหลักการศาสนาอิสลาม ละเลยการปฏิบัติศาสนกิจ และไม่ชอบบำเพ็ญประโยชน์และเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน...” ดังนั้น จะเห็นได้ว่าผู้นำมุสลิมไม่สามารถที่จะดูแลและส่งเสริมให้เยาวชนมุสลิมมีพฤติกรรมตามวิถีอิสลามและมีวิถีชีวิตตามหลักการศาสนาอิสลามได้ รวมทั้งไม่สามารถที่จะปลูกฝังจิตสำนึกที่ตีงามความรู้สึกผิดชอบชั่วดี และความรู้สึกละเอียดอ่อนต่อบาปโดยผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมแก่เยาวชนมุสลิมได้ ดังที่คำกล่าวที่ว่ากระบวนการขัดเกลาทางสังคมมีผลต่อส่งเสริมพฤติกรรมตามแนวทางที่สังคมพึงประสงค์และตามหลักการของศาสนา เพราะการขัดเกลาทางสังคมสามารถปลูกฝังให้เยาวชนมีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นไปตามบรรทัดฐานทางสังคม [21-22] และการศึกษาศาสนาอิสลามสามารถป้องกันตนเองจากปัญหาต่าง ๆ ได้ เนื่องจากความรู้เป็นสิ่งที่จะช่วยป้องกันไม่ให้หลงไปกับสภาพแวดล้อมและกระแสสังคม ทำให้เยาวชนมีความนอบน้อมถ่อมตน และมีวิถีชีวิตตามกรอบที่ศาสนาอิสลามกำหนดไว้ [2, 4, 14]

การศึกษาผลการปฏิบัติการส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชน

1. ก่อนเข้าร่วมโครงการพบว่า เยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมของชมรมรักถิ่นไสร่งและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมศาสนาของมัสยิด มีพฤติกรรมตามวิถีอิสลามก่อนเข้าร่วมกิจกรรมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมของชมรมรักถิ่นไสร่ง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.19) มีพฤติกรรมตามวิถีอิสลามก่อนเข้าร่วมกิจกรรมต่ำกว่าเยาวชนกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมศาสนาของมัสยิด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31) ซึ่งมีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ -1.12 ดังตารางที่ 1 แต่

หลังจากเข้าร่วมโครงการพบว่า เยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมศาสนาของมัธยมมีพฤติกรรมตามวิถีอิสลามหลังเข้าร่วมกิจกรรม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67) สูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.36 ดังตาราง 2 และเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมของชมรมรักษ์ถิ่นโสร่งมีพฤติกรรมตามวิถีอิสลามหลังเข้าร่วมกิจกรรม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77) สูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.18) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.59 ดังตาราง 3 โดยเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมของชมรมรักษ์ถิ่นโสร่งและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมศาสนาของมัธยมมีพฤติกรรมตามวิถีอิสลามหลังเข้าร่วมกิจกรรมที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมของชมรมรักษ์ถิ่นโสร่ง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77) มีพฤติกรรมตามวิถีอิสลามหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าเยาวชนกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมศาสนาของมัธยม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67) ซึ่งมีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.10 ดังตาราง 4

ตารางที่ 1 พฤติกรรมตามวิถีอิสลามก่อนเข้าร่วมการปฏิบัติภารกิจ

ก่อนปฏิบัติภารกิจ	Mean Score	S.D.	n	t-test	p-value
กลุ่มปฏิบัติภารกิจ	2.19	0.26	35	13.915***	0.000
กลุ่มการควบคุม	3.31	0.40	35		

***p<.001

ตารางที่ 2 พฤติกรรมตามวิถีอิสลามก่อนและหลังเข้าร่วมของกลุ่มการควบคุม

กลุ่มการควบคุม	Mean Score	S.D.	n	t-test	p-value
หลังเข้าร่วม	3.67	0.14	35	5.700***	0.000
ก่อนเข้าร่วม	3.31	0.40	35		

***p<.001

ตารางที่ 3 พฤติกรรมตามวิถีอิสลามก่อนและหลังเข้าร่วมของกลุ่มปฏิบัติภารกิจ

กลุ่มปฏิบัติการ	Mean Score	S.D.	n	t-test	p-value
หลังเข้าร่วม	3.77	0.11	35	29.977***	0.000
ก่อนเข้าร่วม	2.18	0.25	35		

***p<.001

ตารางที่ 4 พฤติกรรมตามวิถีอิสลามหลังเข้าร่วมการปฏิบัติการ

หลังปฏิบัติการ	Mean Score	S.D.	n	t-test	p-value
กลุ่มปฏิบัติการ	3.77	0.11	35	3.129**	0.003
กลุ่มการควบคุม	3.67	0.15	35		

***p<.01

การเข้าร่วมกิจกรรมของชมรมรักษ์ถิ่นโสร่งสามารถส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนได้มากกว่ากิจกรรมศาสนาของมัธยม ทั้งนี้ เนื่องจากว่าเป็นการดำเนินกิจกรรมที่ยึดรูปแบบของ Laeheem [10] ที่ได้ให้ความสำคัญกับการดูแลเยาวชนมุสลิมเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เยาวชนมีพฤติกรรมตามวิถีอิสลามโดยการจัดตั้ง “ชมรมเยาวชนประจำหมู่บ้าน” ซึ่งแนวทางหนึ่งที่สามารถป้องกันปัญหาเยาวชนที่มีพฤติกรรมขัดกับหลักการศาสนาสามารถปรับเปลี่ยนให้มีพฤติกรรมตามวิถีอิสลามมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นรูปแบบที่ส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการและบริหารจัดการดูแลเยาวชนด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ และส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานเป็นทีม โดยมีหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องร่วมกันทำงานอย่างบูรณาการ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่าปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การดำเนินกิจกรรมประสบความสำเร็จคือการให้ความสำคัญกับการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน การกำหนดโครงสร้างและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน [17-20] รวมทั้ง การให้ความสำคัญกับกิจกรรมการขัดเกลาจิตใจและอบรมสั่งสอนโดยยึดหลักการศาสนาอิสลามเป็นหลัก ซึ่งเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องจนทำให้กลุ่มเยาวชนมีความ

ตระหนักและเห็นความสำคัญกับการมีพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม ซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ทักษะคติ อุทิศการณ์ วัฒนธรรม และบุคลิกภาพ ที่สามารถทำให้เยาวชนมีพฤติกรรมตามแนวทางที่สังคมต้องการ รวมทั้ง ทำให้เยาวชนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและขัดกับหลักการศาสนามาเป็นเยาวชนที่มีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับแบบแผนและบรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งเป็นการที่สามารถพัฒนาให้เยาวชนกลายเป็นบุคคลที่มีระเบียบวินัย มีการปฏิบัติตนสอดคล้องกับบรรทัดฐานของสังคม และสามารถดำรงอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข [2, 4, 14]

2. จากการส่งเสริมให้เยาวชนดำเนินการดูแลเยาวชนตามวิถีอิสลาม โดยการจัดตั้งชมรมเยาวชนประจำหมู่บ้านที่ชื่อว่า “ชมรมเยาวชนรักถิ่นไสร้ง” รวมทั้ง การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิควิธีการต่าง ๆ และติดตามผลดำเนินการ และที่สำคัญได้มีการจัดเวทีการสนทนากลุ่มกับตัวแทนผู้นำมุสลิม แกนนำเยาวชน และพ่อแม่ผู้ปกครอง เพื่อร่วมกันวิเคราะห์พฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิม (โดยเฉพาะ เยาวชนที่มีพฤติกรรมขัดกับหลักการศาสนาอิสลาม) ภายหลังจากการปฏิบัติดูแลเยาวชนตามวิถีอิสลาม ทำให้ข้อค้นพบที่น่าสนใจว่า กลุ่มเยาวชนที่เคยมีพฤติกรรมไม่สอดคล้องกับหลักการศาสนาที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลามโดยใช้ “ชมรมเยาวชนประจำหมู่บ้าน” ส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นและเริ่มมีพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม กล่าวคือ จากกลุ่มเยาวชนที่ละทิ้งและละเลยการละหมาดและการถือศีลอดเกี่ยวข้องกับบอขายมุข โดยเฉพาะ การพนัน มีการแต่งกายผิดหลักการศาสนา และไม่สนใจกับการบำเพ็ญประโยชน์และการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน กลายมาเป็นกลุ่มเยาวชนที่มีหันมาให้ความสำคัญการละหมาดร่วมกันที่มีสยิดและการถือศีลอดในเดือนรอมฎอน หลีกห่างไกลกับบอขายมุข แต่งกายตามที่หลักการกำหนดไว้ และสนใจกับการบำเพ็ญประโยชน์และการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนมากขึ้น จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลามโดยใช้ “ชมรมเยาวชนประจำหมู่บ้าน” ซึ่งเป็นการดำเนินกิจกรรมที่นำหลักการศาสนาอิสลามมาประยุกต์ใช้ในโครงการต่าง ๆ เช่น การประชุมด้วยหลักการ

ปริกษาหรือ (ซูรอ) การบรรยายธรรม การฝึกและปฏิบัติจริง การร่วมกันศึกษาอัลกุรอาน การดำเนินกิจกรรมกลุ่มศึกษา (ฮัลเกาะฮ) และการเข้าค่ายอบรมจริยธรรม เป็นต้น โดยเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมมุสลิมที่ต้องการปลูกฝังให้เยาวชนต้องให้ความสำคัญและมีความตระหนักในการปฏิบัติศาสนกิจอย่างเคร่งครัดและห้ามละเลยหรือละทิ้งโดยเด็ดขาด เช่น การละหมาด การถือศีลอด การศึกษาอัลกุรอาน การศึกษาหาความรู้ด้านศาสนา และการบริจาคทาน เป็นต้น และเยาวชนต้องปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างถูกต้องตามที่บัญญัติไว้ในอัลกุรอานและตามแบบอย่างของท่านศาสดามุฮัมมัด ที่สำคัญเยาวชนต้องสามารถพินิจพิเคราะห์ได้ว่า การปฏิบัติใดเป็นสิ่งที่อนุมัติและเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามแบบอย่างของท่านศาสดา และการกระทำให้เป็นการสิ่งที่ไม่อนุมัติหรือขัดกับหลักการศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การละหมาดและการถือศีลอดเป็นสิ่งที่มุสลิมทุกคนต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เป็นสิ่งที่ละทิ้งไม่ได้ เพราะการแสดงความจงรักภักดีต่ออัลลอฮ์และช่วยขัดเกลารจิตใจของผู้ปฏิบัติ เช่น การอ่านอัลกุรอานเป็นประจำทุกวัน การจ่ายซะกาต การละหมาดทั้งภาคบังคับ 5 เวลาและภาคสมัครใจ การบริจาคทาน การถือศีลอดทุกวันจันทร์และวันพฤหัสบดี และการทำดีต่อบิดามารดาและคนรอบข้าง เป็นต้น และที่สำคัญการศึกษาหาความรู้ด้านศาสนาและการปฏิบัติศาสนกิจที่ดีที่ถูกต้องของเยาวชนจะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชนรุ่นหลังต่อไปในอนาคต

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลามโดยใช้ “ชมรมเยาวชนประจำหมู่บ้าน” เป็นการบริหารจัดการและดำเนินการที่เน้นกระบวนการขัดเกลาทักษะสังคมโดยใช้สถาบันทางศาสนาเป็นตัวแทนหลัก ซึ่งเป็นการขัดเกลารจิตใจและปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องตามหลักการศาสนาอิสลาม รวมทั้ง แกนนำเยาวชนที่มีพฤติกรรมตามวิถีอิสลามและผู้นำมุสลิมต่างมีการตักเตือน ชักชวน และทำเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่กลุ่มเยาวชน จนทำให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้และซึมซับลักษณะพฤติกรรมตามวิถีอิสลามมากขึ้นเรื่อย ๆ แล้วเริ่มมีการปฏิบัติตามคำชักชวนและตามแบบอย่างที่ดีที่สังเกตเห็น จนกลายเป็นผู้ที่มีความตระหนักและเห็นความสำคัญกับการปฏิบัติศาสนกิจ มีจิตอาสา และมีพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม ดังคำกล่าวที่กล่าวว่า

การดำเนินโครงการเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเยาวชน โดยให้ความสำคัญกับหลักการของศาสนาประยุกต์ใช้ในการให้ความรู้ความเข้าใจ ปลูกฝังความคิดทัศนคติและอุดมการณ์ที่ถูกต้องสามารถทำให้เยาวชนมีพฤติกรรมตามแนวทางที่สังคมต้องการและมีการปรับเปลี่ยนเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักการศาสนาและบรรทัดฐานทางสังคม และการนำหลักการทางศาสนาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมโครงการเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการพัฒนาและแก้ไขพฤติกรรมที่ขัดกับหลักการศาสนาและบรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่งในการนำไปใช้ในการอบรมและขัดเกลาจิตใจให้เยาวชนมีพฤติกรรมตามบรรทัดฐานทางสังคมและตามหลักการศาสนา [2, 4, 14] และการประยุกต์ใช้หลักการศาสนาอิสลามมาใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ขัดกับหลักการศาสนาของเยาวชนสามารถส่งเสริมให้เยาวชนกลายเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมตามวิถีอิสลามได้เป็นอย่างดี และการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการศาสนา การปฏิบัติศาสนกิจอย่างเคร่งครัด และการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามที่ศาสนาอิสลามกำหนดไว้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เยาวชนมุสลิมมีพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม [2, 8-10]

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้นำมุสลิมส่วนใหญ่มีความตระหนักและมีความตั้งใจอย่างมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมให้เยาวชนมีพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม ซึ่งเป็นการดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายไว้ แต่เยาวชนมุสลิมส่วนใหญ่ในชุมชนกลับไม่ให้ความสำคัญและไม่สนใจกิจกรรมการส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลามที่ผู้นำมุสลิมดำเนินการให้ อันเนื่องมาจากผู้นำมุสลิมส่วนใหญ่ยังขาดทักษะความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิควิธีการในการดำเนินกิจกรรมที่น่าสนใจและกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากกลุ่มเยาวชน จนทำให้เยาวชนไม่ให้ความร่วมมือและไม่เข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละครั้ง รวมทั้ง ทำให้เยาวชน

มุสลิมในบ้านโสร่งจำนวนมากมีพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมมุสลิมและขัดกับหลักการศาสนาอิสลาม เช่น เยาวชนมุสลิมส่วนใหญ่มีการคบเพื่อนเพศเดียวกันแบบไร้เขตจำกัดและมีอิสระเสรี มักทำกิจกรรมที่ไร้สาระ สร้างความเดือดร้อน มีการคบเพื่อนต่างเพศอย่างเปิดเผยและอิสระ มีการจับมือถือแขน กอดจูบ และถึงขั้นมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรส มีการให้ความสำคัญกับการศึกษาวิชาสามัญมากกว่าวิชาศาสนา ไม่รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีการเกี่ยวข้องกับอบายมุข ไม่มีงานทำ มีการแต่งกายเชิงประยุกต์เพื่อให้ทันสมัยเลียนแบบดารานักกร้อง มีความสัมพันธ์กับครอบครัวและญาติพี่น้องแบบห่างเหินและขาดสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน มีสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนบ้านและชุมชนที่ไม่ดีและไม่สนใจกัน มีการละเลยและไม่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติศาสนกิจ และไม่ให้ความสำคัญและหลีกเลี่ยงการบำเพ็ญประโยชน์และเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เป็นต้น ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าเยาวชนในปัจจุบันมีวิถีชีวิตที่อิสระมากขึ้นและถูกชักนำไปตามกระแสแฟชั่น อิทธิพลของสื่อและกลุ่มเพื่อนวัยรุ่นก็ขึ้นชอกับความแปลกใหม่ทันสมัย จึงมีผลทำให้วัยรุ่นใช้เวลาว่างกับเทคโนโลยีเเทคทั้งหลาย เสพวัตถุรุนแรงล่าสุด และใช้ชีวิตในรูปแบบที่รับรู้ว่าเป็นยุคสมัย

นอกจากนี้ ผลการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ได้ข้อค้นพบที่สำคัญว่า การเข้าร่วมกิจกรรมของชมรมรักษ์ถิ่นโสร่งและกิจกรรมอิสลามของมัสยิดสามารถส่งเสริมการมีพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนได้ทั้งสองวิธี โดยก่อนเข้าร่วมกิจกรรม เยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมของชมรมรักษ์ถิ่นโสร่งมีพฤติกรรมตามวิถีอิสลามต่ำกว่าเยาวชนกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมศาสนาของมัสยิด แต่หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมของชมรมรักษ์ถิ่นโสร่งกลับมีพฤติกรรมตามวิถีอิสลามสูงกว่าเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมศาสนาของมัสยิด อย่างไรก็ตาม เยาวชนทั้งสองกลุ่มต่างมีพฤติกรรมตามวิถีอิสลามหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ดังนั้น สังเกตว่าการเข้าร่วมกิจกรรมของชมรมรักษ์ถิ่นโสร่งสามารถส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนได้มากกว่ากิจกรรมศาสนาของมัสยิด ซึ่งเป็นการยืนยันได้ว่าการเข้าร่วมกิจกรรมของชมรมรักษ์ถิ่นโสร่งสามารถส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลามและ

สามารถแก้ไขปัญหาเยาวชนที่มีพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับหลักการศาสนาอิสลาม ได้จริงและดีกว่ากิจกรรมศาสนาของมัสยิด และจากการศึกษาเชิงคุณภาพยืนยันว่า กลุ่มเยาวชนที่เคยมีพฤติกรรมไม่สอดคล้องกับหลักการศาสนาที่เข้าร่วมโครงการ ส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของชมรมรักษ์ถิ่นโสร่งมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นและเริ่มมีพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม กล่าวคือ จากกลุ่มเยาวชนที่ละทิ้ง และละเลยการละหมาดและการถือศีลอด เกี่ยวข้องกับอบายมุขโดยเฉพาะการพนัน มีการแต่งกายผิดหลักการศาสนา และไม่สนใจกับการบำเพ็ญประโยชน์และการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน กลายมาเป็นกลุ่มเยาวชนที่มีหันมาให้ความสำคัญการละหมาดร่วมกันที่มีมัสยิดและการถือศีลอดในเดือนรอมฎอน หลีกห่างไกลกับอบายมุข แต่งกายตามที่หลักการกำหนดไว้ และสนใจกับการบำเพ็ญประโยชน์และการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเยาวชนทุกฝ่ายและทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน พ่อแม่ผู้ปกครอง และผู้นำมุสลิมต้องมีความตระหนักและให้ความสำคัญเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวข้างต้น ต้องร่วมกันคิดและร่วมกันแก้ไขปัญหา ต้องร่วมกันให้เยาวชนมุสลิมมีวิถีชีวิตที่ถูกต้องตามหลักการศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องมีการส่งเสริมเรื่องการศึกษาด้านศาสนาและสามัญควบคู่กัน ต้องส่งเสริมให้มีการแต่งกายให้ถูกต้องตามหลักการศาสนา ต้องมีการคบหาเพื่อนทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศภายในกรอบของหลักการศาสนา ต้องส่งเสริมให้มีงานทำและอาชีพ ต้องส่งเสริมให้เยาวชนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน และชุมชน และต้องรู้จักเสียสละบำเพ็ญประโยชน์ ซึ่งทั้งหมดล้วนเป็นสิ่งที่สังคมมุสลิมคาดหวัง โดยการส่งเสริมให้ผู้นำมุสลิมกับแกนนำเยาวชนร่วมกันดำเนินการดูแลและส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลามที่มีความสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของเยาวชนในชุมชน ซึ่งบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรมีการประสานความร่วมมือในการทำงานอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะ ภาครัฐควรกำหนดนโยบาย

หน่วยงานรับผิดชอบ และสนับสนุนงบประมาณในการดูแลเยาวชนอย่างจริงจัง รวมทั้งควรเน้นให้มีการจัดตั้งกลุ่มเยาวชนหรือชมรมเยาวชนประจำหมู่บ้าน เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการดูแลและส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลามด้วยตนเอง โดยเน้นการมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนในการดำเนินการ ตั้งแต่กระบวนการคิด การวางแผน การตัดสินใจ การปฏิบัติ และการติดตามและประเมินผล และบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรให้ความสำคัญและมีความตระหนักในการศึกษาหาแนวทางในการให้ความช่วยเหลือ เพื่อให้เยาวชนเหล่านั้นมีวิถีชีวิตตามที่ศาสนาอิสลามกำหนด และศึกษาหาแนวทางในการป้องกันไม่ให้อาสาสมัครมีวิถีชีวิตที่ผิดหลักการศาสนาอิสลาม และไม่ปฏิบัติตามที่สังคมมุสลิมคาดหวังไว้ต่อไป

นอกจากนี้ บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมให้เยาวชนมีพฤติกรรมตามวิถีอิสลามควรมีการกำหนดนโยบายที่ดีและยุทธศาสตร์ที่เป็นรูปธรรม สำหรับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดูแลเยาวชนให้มีพฤติกรรมตามวิถีอิสลามต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง องค์กรทางศาสนาอิสลามและองค์กรภาครัฐ เช่น นโยบายเกี่ยวกับการปลูกฝังจิตสำนึกของเยาวชนให้มีวิถีชีวิตตามแนวอิสลามและแบบฉบับของท่านศาสดามุฮัมมัด นโยบายเกี่ยวกับการจัดค่ายอบรมจริยธรรมอิสลามในชุมชนต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง นโยบายเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและการอบรมให้ความรู้ด้านศาสนาและการปฏิบัติตามหลักการศาสนาอิสลามแก่เยาวชนและพ่อแม่ผู้ปกครอง และนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาสถาบันครอบครัวให้มีความเข้มแข็งและสามารถควบคุมดูแลบุตรหลานให้อยู่ภายในกรอบของหลักการศาสนาอิสลาม เป็นต้น นอกจากนี้ บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความช่วยเหลือแก่เยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงหรือที่มีพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับหลักการศาสนาอิสลามให้ได้รับการดูแลพฤติกรรมตามวิถีอิสลามมากยิ่งขึ้นต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้กระบวนการขัดเกลาทางสังคมในอิสลามเป็นหลักในการดูแลเยาวชนมุสลิม เช่น การให้เยาวชนหมั่นปฏิบัติศาสนกิจอย่างเคร่งครัด การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม การให้การอบรมเลี้ยงดูแบบอิสลาม การให้

เข้าร่วมกิจกรรมแบบอิสลาม และการให้เข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับอิสลาม เป็นต้น ซึ่งจากผลการศึกษาี้แสดงให้เห็นแล้วว่าวิธีการดังกล่าวล้วนทำให้เยาวชนมุสลิมได้รับการดูแลให้มีพฤติกรรมตามวิถีอิสลามทั้งสิ้น และในที่สุดทำให้เยาวชนกลุ่มดังกล่าวมีพฤติกรรมตามวิถีอิสลามต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

ควรมีการนำกิจกรรมของชมรมเยาวชนประจำหมู่บ้านของหมู่บ้านโนสรง ที่เรียกว่าชมรมเยาวชนโนสรงรักษัน ไปขยายผลและดำเนินการปฏิบัติการณ์ในพื้นที่อื่น ๆ ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อนำผลที่ได้มายืนยันกันและส่งเสริมกัน และทำให้เกิดความมั่นใจว่าวิธีการดังกล่าวสามารถส่งเสริมให้เยาวชนมุสลิมมีพฤติกรรมตามวิถีอิสลามได้จริง รวมทั้ง ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแบบประเมินพฤติกรรมตามวิถีอิสลามที่เป็นมาตรฐานและมีเกณฑ์ปกติที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากโครงการมหาวิทยาลัยแห่งชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประจำปีงบประมาณ 2557 รหัสโครงการ LIA570575S

เอกสารอ้างอิง

- [1] Anmunajid, S. (2004). *Prohibited relationships*. Retrieved on February 19, 2014, from <http://www.majlis-ilmi.org/islam/modules.php?op=modload&name=Sections&file=index&req=viewarticl&artid=1&page=1>.
- [2] Laeheem, K., & Baka, D. (2010). A study of the Thai Muslim youth's way of life to maintaining peace in the three southern border provinces of Thailand. *Songklanakar Journal of Social Sciences and Humanities*, 16(6), 973–988.

- [3] Annadwee, A. (2004). *Dear Muslim Intellectuals*. Retrieved on February 19, 2014, from <http://www.majlis-ilmi.org/slam/modules.php?op=modload&name=Sections&file=index&req=viewarticle&artid=8&page=1>.
- [4] Mahama, M. (2009). *Islam: Way of life*. Songkhla: Po-bard.
- [5] Laeheem, K. (2014). Factors associated with Islamic behavior among Thai Muslim youth in the three southern border provinces, Thailand. *Kasetsart Journal: Social Sciences*, 35(2), 356–367.
- [6] Laeheem, K. (2013). Reception of behavior supervision based on Islamic belief among Muslim adolescents in the three southern border provinces, Thailand. *Kasetsart Journal: Social Sciences*, 34(2), 323–334.
- [7] Baka, D. (2007). *Masjid: Economic basic and cultural capital*. Pattani: Prince of Songkla University.
- [8] Khagphong, P. (2004). *Islamic faith on behavior of child breeding of Thai Muslim family in Bangkok* (Unpublished master's thesis). Pattani: Prince of Songkla University.
- [9] Laeheem, K. (2012). Youth supervision based on the Islamic beliefs of Muslim leaders in three southern province communities. *Kasetsart Journal: Social Sciences*, 33(3), 454–463.
- [10] Laeheem, K. (2013). The Islamic way of youth care by Muslim leaders in the three southern border provinces of Thailand. *Asian Social Science*, 9(10), 160–168.
- [11] Laeheem, K., Baka, D., Tahe, H., & Walee, S. (2015). The results of Islamic behavior promotion through a “Village Youth Club” among youth in Ban Sarong, Khao Tum sub-district, Yarang district, Pattani province. *Asian Social Science*, 11(5), 80–90.

- [12] Satsangan, N. (2000). *The principle of cultural anthropology* (4th Ed.). Bangkok: Rama Printing.
- [13] Sengpracha, N. (1998). *Human and society* (4th Ed.). Bangkok: O. S. Printing House.
- [14] Narongraksakhet, I. (1997). *History of Islamic education*. Pattani: Prince of Songkla University.
- [15] Laeheem, K., & Madreh, A. (2014). Youth supervision based on Islam provided by Muslim leaders in southern Thailand. *Kasetsart Journal: Social Science*, 35(1), 92–102.
- [16] Tahe, H., & Laeheem, K. (2013). The causes of reduction of the role in youth management according to the Islamic way among Muslim leaders in the three southern border provinces. *Asian Social Science*, 9(17), 135–143.
- [17] Tansakul, P. (2004). *Why teams do not work*. Bangkok: Jit Jakawarn.
- [18] Mapobsuk, W. (2000). *Human relations*. Bangkok: Se-Education.
- [19] Spector, E. (2006). *Industrial organizational psychology: Research and practice* (4th Ed.). New York: Willey
- [20] DeLamater, J. D., & Myers, D. T. (2007). *Social psychology* (6th Ed.). Belmont, CA: Tomson/Wadsworth.
- [21] Thitiwattana, P. (2004). *Human and sociology*. Bangkok: Kasetsart University.
- [22] Sereetrakul, W. (2009). *Factors affecting family solidarity in the opinions of Thai teenagers* (Unpublished doctoral dissertation). Bangkok: Ramkhamhaeng University.